

Landskap: *Småland*Upptecknat av: *Helge Granberg*Härad: *Handbreds*Adress: *Stubetorp Brökänd.*Socken: *Kräksmåla i Fagerhult*Berättat av: *Carl Breiner*Uppteckningsår: *1937*Född år *1886* i *Fågelfors Kalmar län*Uppteckningen rör *Lövånt.*

5321

Bryte lön.

Bryte lön kallades det, då man tag
 lön, och var det gängse uttrycket. De gamla
 sade "ja ska rycke lite gräs" d. v. s. de
 rappade av det med händerna, men
 användes g om lön. Uttrycket är gammalt
 Eftersommaren var lövbrytnings tid.
 Lövet bröts nog innan det började
 gulna, till ex. i slutet av Augusti.
 Lövtag kallades platsen, där man
 tag lön, och man sade "där vi hadde
 varit lövtagi fjäl." Man repade lön
 av sälz. ~~Var~~ ~~och~~ ~~ungeh.~~ Lövet ut-
 fördades försigt och såg jag aldrig
 något torkat lön. Någon ting, då de
 repade lön, hade de gamla gi handen
 men nu då nu met ja inte

1

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

men handhände då va en handskä.
 Stinjälk eller älmjälk (testigen mjölke,
 Epilobium angustifolium) repades, och man
 repade av njälva stjälken dess löv.

Det var endast fattigt folk som
 repade löv och naturligtvis i vårbärgade
 bönder. För det mesta då jag såg så
 hade de lövet i en korg, en i k hämskorg
 eller spänkorg. Bättre löv sade de att man
 sade "att byta löv" och inget annat.
 Va då så då fanns tillgång så biot
 man bjukt för då ä smäk tillgång
 på bjukt. Men biot man om då fanns,
 ty det var bättre för hättan. Men biot
 även rälg, men i mycket. Ett för bytning
 gällt träd som lövet var okuistatör.
 kallades lövlaga och de sade att de

skulle se upp löslägg (= ta bort grenarna
så trädets blev klart till hemkörning.)
Det hände nog att man tog lövet på
någon håll, men man för det mesta
tog man nog lövet i utgåarna, men det
kunde nog som nämnts hända att man tog
på närmare håll ibland. Fanns då löstog
på närmare håll så tog man där först.
och tog man där några gårdar eller byar, men
på en del platser tog man i avlägsnare
skogsmarker, ty man fick ju rätta sig
eftersom tillgången. Höljertorn var nog av-
slutad då så löstogorden blev nog
omedelbart efter skördens avslutande.
Man byggde en hänsja på platsen där
löstogget var och där hänsjades
lövet om man inte hade rum med

det. Skplövet tog man alltid upp
på ständet eller slinnat. Med slinder
eller slinne mena de det som är öfver
logkista och vagnslider. Lövhack eller
risbit kallades det redskap man hade då
man bröt lön (både namnen förekomme)

Risbiten eller lövhacken var vanligen
gjord av en gammal lön som man hade
delat i flera delar. Den första med lövet
var ju bäst och gjordes på skaplet med
spikar. Löst var infällt i skaplet
och hade man en järnring om långt upp
på skaplet, men på de äldre risbitarna
var denna järnring ersatt av en stadig
ridja. De som voro litet smideskunniga
kunde ju tillverka bra risbitar. Det förekom
ofta att träden topphuggos och kallades

detta för kuppning. Man kupade kunders aktigast
björt. (Obs! skall möjligen vara kuppning.)
Han ä ä & byter lov så de an uttrycket
att vara i lövsög; med säkerhet känt
De som kvitade lövet eller biota lövet
kallades allmänt lövkärningar. Det var en
kval som höjs av de itara gennarna och
sedan biota kvinnorna. De som; räddes behövde
kvitarskema således; sträcka sig ofta. De som
biota drog till sig kvitarna med risbiten
och han både byter och skär eller rättare
knäcker av gennarna, och sedan tog de
kvitarna under armen och band, då
de fingo så mycket de kunde ha under
armen. Kvinnorna band, då kärven var
färdig. Det förekom; ofta att männen
biot lövet utan de gjorde det qvörsta

arbetet. Lövskäven band med lämpliga
grenar av samma träd men då det
var fråga om aspen tog man nog björk till
band. Lövskävorna räknades i tjog och man
vare att så ut så många tjog måtte vi ha
till vinterbehovet. Skplovet sattes mot väggarna
eller i travar med en uti en mot varandra
för att torka. Det som tockades på hänsjan
förslades hem på skåde såvida det var
snöfritt. Lövet tockades således även i
Lövhänsjan. Var det en fristående hänsja,
blev det som gärdsgäddkot. Var hänsjan
fristående hotade man ned två stänger
i vardera ändan av hänsjan, och sedan
lade man an midjehankar om hotena
och lade rändade stänger mellan hotena.
Dessa stänger rändades därför att

-7 5321

7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

De skulle turka om att lövet g. skulle
någas. De nedhotade stängerna voro g.
barkade eller randade. Dessa hänsjer användes
endast då det g. fanns parande träd. Var det
träd så använde man dessa om hotade
med en stäng vid trädet och band om vidjan.
Jag såg aldrig, att de hade två träd som
väste och som de hade stänger emellan.
Ty jag antar att man var rädd att
stormen skulle förtöra hänsjan. Man hade
ibland hänsjorna i en vinkel d. v. s.
att de gingo ut i en vinkel och hade
ett starkaste stöd i ett träd, men i
hänsjornas ändan voro således nedslagna
stänger. Var det lämpliga genar på hödet
kunde att man lade de randade
stängerna, på vilket lövet vilade,

på hädgenarna och borden vid ja om
stängerna och trädstammen. Häsorna vara
en 14-15 alnar höga, men de avparades
ju efter lövmängden. Man lade härvar på
båda sidor om stängerna så att själva
toppändarna lågo näst öfver stängerna
och gjingo näst in i varandra. De
skates ihop från den ena ändan av
stängerna till den andra så att det
skulle bli tätt, ty när lövet torkar
bli det mindre. Man kunde lägga två
kärvalager på varje stäng. Man skulle se
till att kärvarna 3 stödde på mycket
mycket marken. När man fick stängerna
något fulla klände man det ett kär-
var till sedan man hade skjutit ihop
kärvarna på på stängerna och sedan

Kom kävarna ingen vart, ty dels lade man
ju på stängen, som tryckte, och dels reste
kävorna upp toppen något. När de
hängde på kävarna voro de ju helt
styva samt ~~och~~ låga nästan
horisontalt, men redan råkade de med
med stebbändarna. I varje härfja
var en 15 stäng. När härfjan var
färdig, lade man över det hela
en stäng. Man täckte härfjarna med
svärlöv som grans. Hade man
grans tag man detta i fjöta hand ~~man~~
hade man 5 grans, tag man löv-
kvistar och kallades denna taklöv. Svärlöv
som grans lades löst och bildade
liksom ett tak och lades på det gjöts
åtöfver själva lövet något. Använda

Denna takbitadering lade man en
stäng som kländes åt en drag fast
med vidjar i de stående sidostängerna.
Det hände ibland att de bars ihop
kärnorna i en s.k. höbaga (= höbäge)
eller i rep. Det närmast liggande bari-
topparna. B jätklövet gavs åt jären
men aptövet kunde man ge åt
västarna men även åt fjärestaren.
För min förtat att det var så bra
att utfordra hästar av fjärestar med
lov. Det gånge uttrycket för det oväntade
riset var förris. De hade en lång och
smal stäng och gav upp lövet med
att den var av ett bräd, varon man hade
lämnat en klyka eller en ~~g~~ som var
litet utstående i toppen. Stängen blev

- 11 - 5321

Kvar vid hänsjan Till den man skulle
Kors hem den.

11

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.